

Janusz Królikowski

Mariologia między historią i systematyką

Salvatoris Mater 4/1, 304-306

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z okazji osiemdziesiątej rocznicy urodzin Leo Scheffczyka, wybitnego teologa niemieckiego, jako trzynasty tom w prestiżowej serii: *Mariologische Studien*^{*}, wydawanej w Regensburgu, został opublikowany zbiór artykułów historycznych i systematycznych poświęconych mariologii przez tego wybitnego teologa, ogłoszonego kardynałem w 2001 roku. W imieniu *Deutsche Arbeitsgemeinschaft für Mariologie* przedstawił go prof. Anton Ziegenaus, inny wybitny współczesny teolog i mariolog niemiecki. W ten sposób zostały zebrane w jednym tomie ważne, a przecież trudno dostępne i niekiedy zapomniane, artykuły mariologiczne, by mogły stać się okazją do nowego przemyślenia znaczących kwestii w ramach tej dziedziny teologii. Kard. Scheffczyk należy bowiem do teologów nie szukających rozgłosu, który najłatwiej osiągnąć poddając się tendencjom panującej w danej chwili mody, poświęcił całe swoje życie teologa zgłębianiu kwestii podstawowych, zawsze aktualnych. Może również dlatego nie zyskał takiej sławy, na jaką zasługiwałby poprzez zakres swoich zainteresowań i głębię przemyślanych zagadnień.

Ks. Janusz Królikowski

Mariologia między historią i systematyką

SALVATORIS MATER
4(2002) nr 1, 304-306

Dotyczy to także mariologii, w której zwłaszcza jego praca habilitacyjna: *Das Marien-geheimnis in Frömmigkeit und Lehre der Karolingerzeit* (Leipzig 1957), jest zawsze odnotowywana jako literatura podstawowa. Często cytowane są także jego inne prace mariologiczne.

Artykuły zebrane w sygnalizowanym tomie zostały podzielone na cztery grupy: dwie grupy obejmują zagadnienia z historii mariologii, trzecia grupa dotyczy zagadnień systematycznych, a czwarta metodologicznych.

Artykuły historyczne dotyczą okresu karolińskiego. Artykuł: *Stellung Marias im Kult der Karolingerzeit* (1964 r.) jest syntezą wniosków zawartych we wspomnianej wyżej pracy habilitacyjnej. Dwa pozostałe to: *Der Beitrag der Fränkischen Theologie zur Entwicklung der Lehre von der Assumptio Corporalis Mariens* (1957 r.) i *Das Marienbild in den lateinischen Hymnen des frühen Mittelalters, besonders bei Notker Balbulus von St. Gallen* (1971 r.). Druga grupa

^{*} L. SCHEFFCZYK, *Die mariengestalt im Gefüge der Theologie. Mariologische Beiträge (Mariologische Studien, t. XIII)*, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg 2000, s. 277.

artykułów obejmuje okres od XIV do XX wieku: *Das „Ave Maria“ des Abtes Blanquerna bei Reimundus Lullus als Beispiel einer Apostolischen Marienverehrung* (1975 r.), *Das Mariengeheimnis zwischen Apologie und Doxologie. Zum „Mariale“ des Petrus Canisius* (1997 r.) i *Das „Marianische“ als Gestaltprinzip christlichen Glaubens in der Neuzeit nach Romano Guardini (1885-1968)* (1987 r.).

Cechą charakterystyczną zaprezentowanych opracowań historycznych Leo Scheffczyka jest próba ukazania, w jaki sposób rozmaite propozycje mariologiczne kształtowały mariologię późniejszą i jak znalazły swoje odzwierciedlenie w pobożności maryjnej. Studia te pokazują ponadto, jak bardzo owocne dla mariologii współczesnej może być sięganie do historii, by w oparciu o dostarczane przez nią dane budować współczesną refleksję systematyczną.

Wnioski do których Leo Scheffczyk doszedł na gruncie studiów historycznych, znajdują rozwinięcie w artykułach poświęconych zagadnieniom systematycznym, szczególnie dogmatom maryjnym. W grupie tej zostały opublikowane następujące artykuły: *Geboren aus Maria der Jungfrau. Die Jungfräulichkeit Mariens im Geheimnis Christi und der Kirche* (1995 r.), *Die Unbefleckte Empfängnis im umgreifenden Zusammenhang des Glaubens* (1980 r.) i *Das Dogma von der Leiblichen Aufnahme Marias im Granzen des Glaubens* (1986 r.). Autor zajmuje się więc w nich dziewictwem Maryi, Jej niepokalanym poczęciem w relacji do Chrystusa i Kościoła oraz Jej wniebowzięciem w relacji do całości wiary chrześcijańskiej. Wspólną cechą tych opracowań jest zwrócenie uwagi na chrystologiczny wymiar poszczególnych dogmatów maryjnych, ich znaczenie soteriologiczne, eschatologiczne oraz eklezjalne. Dzięki takiemu ujęciu refleksja mariologiczna zostaje włączona w sposób integralny w całość teologii, zyskując tym samym nowe perspektywy i nowe możliwości zastosowania.

Systematyczna refleksja nad dogmatami maryjnymi, i w ich szerokim odniesieniu do całości doktryny chrześcijańskiej, znajduje niejako swoje przedłużenie w refleksjach metodologicznych zebranych w czwartej grupie artykułów, w której Autor stara się określić miejsce mariologii w całości dyscyplin teologicznych. Artykuł: *Christus als Mitte der Mariengeheimnisse* (1958 r.) ukazuje centralne znaczenie misterium chrystologicznego w odniesieniu do misterium maryjnego. Maryja jest przede wszystkim Towarzystką Odkupiciela. Ta podstawowa więź z Odkupicielem domaga się, aby w perspektywie chrystologicznej interpretować przywileje Maryi. W artykule: *Der trinitarische Bezug des Mariengeheimnisses* (1975 r.) Scheffczyk omawia odniesienie trynitarne misterium maryjnego, szczególnie koncentrując się na Maryi jako „miejscu” try-

nitarnego samoudzielania się Boga oraz na konsekwencjach antropologicznych trynitarnego wymiaru misterium maryjnego.

Trzeci artykuł: *Der systematische Ort der Mariologie heute* (1978 r.) dotyczy miejsca mariologii w teologii systematycznej. Na szczególną uwagę zasługuje podkreślenie autonomii mariologii oraz konieczność traktowania jej jako osobnej dziedziny teologicznej, mimo jej zasadniczych związków z chrystologią i eklezjologią. Aby to stało się jaśniejsze i bardziej przekonujące Scheffczyk proponuje, by w taki sposób poszerzyć refleksję mariologiczną, aby wydobyć związki łączące ją z innymi dziedzinami teologii.

W czwartym artykule: *Petrus und Maria: Hindernisse oder Helfer auf dem Weg zur Einheit?* (1980 r.) Scheffczyk pyta, czy zagadnienia dotyczące mariologii i prymatu Piotra są pomocą czy przeszkodą na drodze do jedności Kościoła. Aby odpowiedzieć na wyłaniające się tutaj pytania, rozwija refleksję dotyczącą „zasady piotrowej” i „zasady maryjnej” w relacji do struktury Kościoła, wskazując na potrzebę wypracowania syntezy tych dwóch zasad opartej na ich wzajemności.

Omówiona tutaj publikacja pokazuje kard. Leo Scheffczyka jako jednego z wybitnych współczesnych mariologów niemieckich, który - mimo często niesprzyjającego kontekstu - nie wahał się podjąć wielu ważnych zagadnień mariologicznych, pokazując ich znaczenie ogólnoteologiczne. Potwierdza to dodatkowo zamieszczona w książce jego bibliografia mariologiczna, w której znajduje się wiele innych pozycji zasługujących na poznanie i dowartościowanie. Wpisanie tych publikacji w całość jego dorobku teologicznego ukazuje nam teologa, dla którego misterium maryjne jest jakby „duszą” refleksji teologicznej.

Na uwagę w refleksjach mariologicznych Scheffczyka zasługuje ponadto ich szerokie zakorzenienie w tradycji mariologicznej Kościoła, które staje się dla niego punktem odniesienia dla stawianych dzisiaj pytań; co więcej - ta metoda refleksji teologicznej pomaga mu na zmierzenie się z największymi nawet wyzwaniem, jakie pojawiają się w dziedzinie mariologii. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę choćby na przetłumaczoną na język polski teologiczną interpretację objawień fatimskich zaproponowaną właśnie przez Leo Scheffczyka. Można stąd wyprowadzić propozycję szerokiego sięgania do tradycji Kościoła, gdy stajemy dzisiaj przed zadaniem podejmowania coraz to nowych wyzwań teologicznych, także w dziedzinie mariologii.